

Bassam Saeh

Rizbulimi i Namazit
**KOMUNIKIMI ME
ALLAHUN**

**RIZBULIMI I NAMAZIT –
KOMUNIKIMI ME ALLAHUN**

Bassam Saeh
Rizbulimi i Namazit – Komunikimi me Allahun

Titulli origjinal
Rediscovering Prayer – Communicating with Allah

Copyright © 2018 Bassam Saeh

Botimi i parë në gjuhën shqipe. Copyright © 2019 Center for Advanced Studies, Sarajevo

Ky libër është e drejtë e autorit. Në varësi të përjashtimit ligjor dhe në dispozitat e marrëveshjeve përkatëse të licencimit kolektiv, asnjë riprodhim i asnjë pjese nuk mund të bëhet pa lejen me shkrim të botuesve.

BOTUES: Furkan ISM

PËRKTHIMI: Osman Osmani

REDAKTOR: Agim Abazi

FAQOSJA DHE DIZAJNI: Suhejb Xhemaili

SHTYPI: Furkan ISM, Shkup

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

28

SAEH, Bassam

Rizbulimi i namazit - komunikimi me Allahun / Bassam Saeh ;
[përkthimi Osman Osmani]. - Shkup : Furkan ISM, 2019. - 156 стр. ; 24 см

Превод на делото: Rediscovering prayer - communicating with Allah. -
Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-216-179-2

а) Намаз - Ислам
COBISS.MK-ID 111040010

Bassam Saeh

RIZBULIMI I NAMAZIT –
KOMUNIKIMI ME ALLAHUN

Shkup, 2019

Botimi i këtij libri u mbështet nga Instituti Ndërkombëtar i Mendimit Islam (IIIT) dhe Qendra për Studime të Avancuara (CNS).

Përmbajtja

LUTJE.....	9
KAPITULLI 1 / TAKIM ME ZOTIN.....	11
KAPITULLI 2 / “DHE KY, NË TË VËRTETË, ËSHTË NJË AKT I VËSHITIRË...”: POR PSE?	17
Përse namazi?.....	17
KAPITULLI 3 / NGA DETYRA NË PRIVILEGJ.....	19
Detyrat përballë të drejtave.....	22
KAPITULLI 4 / KËNAQËSIA E TË ZGJUARIT HERËT PËR NAMAZ	24
KAPITULLI 5 / ZBUKURIMI ME DURIM KËMBËNGULËS.....	28
Namazi, shkolla e durimit; durimi, shkolla e qytetërimit	30
KAPITULLI 6 / PËRSE FALEMI?	33
Namazi na riprogramon.....	34
KAPITULLI 7 / RITMI I NAMAZIT DHE RITMI I JETËS.....	42
KAPITULLI 8 / SHUMËLLOJSHMËRIA: LEKSIONI I PARË DREJT QYTETËRIMIT.....	45
Rëndësia e shumëllojshmërisë për nderimin e përgjithshëm	49
Përse kaq shumë pozita dhe lëvizje të ndryshme?	50
KAPITULLI 9 / THIRRJA PËR NAMAZ DHE DHJETË MREKULLITË E SAJ	53

KAPITULLI 10 / DY LARJET RITUALE.....	61
KAPITULLI 11 / NAMAZI I PËRBASHKËT (ME XHEMAT): ÇELËSI DREJT PËRPARIMIT DHE QYTETËRIMIT	66
KAPITULLI 12 / PREDIKIMI I XHUMASË: KURS DREJT ZHVILLIMIT	76
Këtu fillojmë	81
KAPITULLI 13 / PESË LINJAT E NAMAZIT	87
KAPITULLI 14 / NR. 1: “ALLAHU ËSHTË MË I MADH” <i>ALLAHU EKBER</i>	95
KAPITULLI 15 / LEXIMI, RECITIMIT DHE KËNDIMI	98
KAPITULLI 16 / GJUHA E RE E KUR’ANIT.....	101
KAPITULLI 17 / GJUHA E HAPUR DHE “HAPËSIRAT FERTILE”	103
KAPITULLI 18 / ROLI I <i>FATIHA-S</i>	107
Në emër të Allahut, Mëshiruesit, Mëshirëbërësit, tani dhe përgjithmonë (<i>Bismilahi Er-Rahmani Er-Rahim</i>)	109
Er-Rahman Er-Rahim:	
“ <i>Mëshiruesi, Mëshirëbërësi, tani dhe përgjithmonë</i> ”	114
KAPITULLI 19 / NR. 2: “VETËM TY TË ADHUROJMË DHE VETËM PREJ TEJE NDIHMË KËRKOJMË” - <i>IJAKE NA’BUDU VE IJAKE NESTE’IN</i>	117
Udhëzона (përforcona) në rrugën e drejtë.....	120
Zgjatimi i zanores “madd” në <i>Fatiha</i>	124
KAPITULLI 20 / CENTRALITETI I RUKUSË DHE SEXHDES	126
KAPITULLI 21 / NR. 3: “PËRSHËNDETJET I TAKOJNË ALLAHUT, SI DHE LUTJET DHE FJALËT E MIRA” <i>ËT-TEHIJATU LILAHI VE SALAVATU VE TAJIBATU</i>	131
KAPITULLI 22 / NR. 4: “PAQJA QOFTË MBI NE...” <i>ËS-SELAMU ALEJNA VE ALA IBADILAH ES-SALIHIN</i>	135
KAPITULLI 23 / SESION PËR LUTJEN DHE ADHURIMIN E FSHEHTË.....	138
KAPITULLI 24 / PËRLLOGARITJA E PËRFITIMEVE DHE HUMBJEVE.....	141
Margaritarët që keni mbledhur përmes namazit	144
Margaritarët që keni humbur përmes namazit	147
KAPITULLI 25 / LE TË JETË E GJITHË JETA JUAJ NAMAZ	149
PËRFUNDIM.....	156

Në emër të Allahut, Mëshiruesit, Mëshirëbërësit

Libri që lexon, kënaqësinë e Allahut, të Plotfuqishmit Zot synon. Prandaj, autori mirësjellshëm kërkon nga lexuesi që të jetë bujar me komentet, idetë, mendimet dhe korrigjimet e tij, ashtu që ribotimet e ardhshme, në çfarëdo gjuhe, të jenë më të pasura, më të sakta dhe më të plota. Për këtë qëllim, lexuesi inkurajohet t'i adresohet autorit përmes emailit: bassamsaeh@hotmail.com. Në ndryshimet ose shtesat eventuale të ribotimeve synuese, meritat do t'i atribuohen propozuesve ashtu që edhe ata të mund ta gëzojnë një hise në këtë dhuratë rrjedhëse e vazhduese.

Lutje

O Zot, Ti je Dëshmitar se derisa përcillja mendimet që shfaqen në këto faqe libri, gjithçka që kam synuar është kënaqësia Jote në të Përtejmen. Nëse të kam lutur me fjalët e gjuhës sime të kufizuara dhe të dobëta të një njeriu, kjo është ngase qenia ime njerëzore e zakonshme që u adresohet qenieve njerëzore të zakonshme, ka këto fjalë gjithçka që ka, megjithëse ato janë joadekuate për ta pasqyruar Lavdinë Tënde e për ta kuptuar Madhësitinë Tënde. Prandaj, nëse mjete im rrugëtues do të pengohet në rrugë e sipër, duke më gremisur e përmbysur përtokë, të paktën u përpoqa në rrugën time për tek Ti. E nëse kam gabuar ose gjuha më ka lajthitur, Ti e di mirë se që nga fillimi e deri në fund, dëshira ime e vetme ishte arritja e së vërtetës së asaj që Ti e dëshiron. Si vallë jemi në gjendje ne të vdekshmit t'i kuptojmë thellësitë e qëllimeve Tua ose misteret që ia ke shpallur Profetit tënd [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] në ngritjen e tij gjatë Natës, kur ai [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] mori udhëzimet e Tua Hyjnore për t'i institucionalizuar pesë namazet e përditshme, thesaret dhe fshehtësitë e çmueshme të të cilit, i ndau ai [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] me ne tokësorët?

O Zot, nëse e kam pikatur shënjestrën, më shpërble me mirësinë me të cilën i shpërblen robërit e Tu të drejtë. E nëse, në

mendimin, vlerësimin, interpretimin ose shprehjen time, e kam huq shënjestrimin e tillë; nëse nga zelli për ta përcjellë madhësitinë Tënde, kam folur me nguti ose pena më ka çuar në lajthitje, larg nga rruga e urtësisë Tënde, të lutem më shpërble bazuar në atë që di. Lartësuar qofsh, më udhëzo që të iluminohem vetëm me udhëzimin Tënd dhe të pijë nga burimet e dashurisë Sate. Ti je dhe do të mbetesh përgjithmonë, më Falësi, më Falënderuesi, më i Dashuri dhe Bujari, më i Mëshirshmi Mëshirues.

*Nga ai që kërkon strehim në mirësinë Tënde,
Bassam Saeh
E premte, 15 Xhumada el-Ula, 1436 Hixhri
6 Mars, 2015*

KAPITULLI 1

Takim me Zotin

“Menaxhimi i namazit?!” - pyeti ai me habi. - “Vallë ‘menaxhohet’ namazi?” - vazhdoi. Iu përgjigja: “Merr shembullin e studiuësve të menaxhimit të biznesit dhe financave. Këtë veprojnë ata, ashtu që me mençuri të bëjnë investime të mira materiale, për t’i realizuar normat më të larta të kthimit, edhe pse fitimet janë të përkohshme që pushojnë me pushimin e kohëzgjatjes së jetës së tyre. Pra, pse mos t’i menaxhojmë çështjet tona shpirtërore në të njëjtën mënyrë e t’i bëjmë investimet më të mira në këtë jetë, për t’i korur fitimet më të mëdha në të Përtejmen, veçanërisht kur jemi të vetëdijshëm për shpërblimet e botës tjetër: të përjetshme që s’shterojnë kurrë? Ka diçka më të denjë për investim d25he menaxhim të duhur sesa aktiviteti i veçantë i namazit, lutja që synon t’i shërbejë të mirës së kësaj bote dhe të Përtejmes?”

Një ditë gjatë muajit të Ramazanit, Klubi i Studentëve Saudit në Oksford më nderuan me ftesën e një ligjërimi pak para iftarit. Pa një pa dy, pranova dhe vendosa të flas për temën “Menaxhimi i namazit”. Në kohë, vajta në sallën e predikimit. Në dorë mbaja

një copëz letre në të cilën kisha shënuar dy ajete kur'anore dhe dy thënie profetike mbi namazin. Pas përshëndetjes së ngrohtë e të zakonshme, shpaloja letrën dhe lexova me nxitim përmbajtjen e saj; aq shpejt e lexova sakaq audienca mezi i kapi fjalët që i thashë. Brenda një minute mbarova gjithçka që kisha për të thënë dhe ia mësyva portës. Në ecje e sipër, nxjerrja fjalë pa dashje: “Më falni për nxitimin, por kam një takim me njerëz shumë më të rëndësishëm se ju. Mirupafshim!” Ndërsa po ecja drejt portës, vështroja me bisht-syri dhe ç'të shihja, fytyrat e dëgjuesve gjuhë-lidhur që pasqyronin një përzjerje të protestimit, hutimit, mosbesimit, dhe mbase, fyerjes dhe mosmiratimit.

Një reagim i kuptueshëm spontan njerëzor, duke pasur parasysh sjelljen time të pahijshme ndaj atyre me të cilët isha dakorduar të takohesha. Po, si do të ishte reagimi nëse do silllesh në të njëjtën mënyrë ndaj Allahut?

Disa çaste më vonë, u ktheva dhe me kërkim-ndjesë, studentëve, për sjelljen time të pahijshme, iu drejtova: “Jeni zemëruar gjë me mua? Epo, u silla në këtë mënyrë ndaj jush vetëm një herë, dhe tani erdha përsëri për të kërkuar falje. Fatkeqësia është se sillemi kështu me Allahun mesatarisht pesë herë në ditë, madje as pa edhe një brejtje të vetme ndërgjegjeje; pa një sëmbim e pa një fjalë të vetme apologjie!”

Ç'mundësi e mrekullueshme! Ç'takim i ëmbël që na mungon, kur bëhemi koprracë në kohën që ia kushtojmë Allahut dhe falim namazin me nxitim, pikërisht ashtu siç unë iu adresova studentëve - nëse është kështu, atëherë nuk meriton të quhet “namaz” aspak.

Veç kësaj, në vend se t'i këndoja ajetet kur'anore dhe thënie profetike nga kujtesa, thjesht i lexova nga një copëz letre. Më thoni, cila do të kishte ndikim më të madh tek dëgjuesit - leximi nga një copëz letre apo të thënë ato njëkohësisht? Zakonisht i qasemi namazit njëjtë, domethënë sikur po lexojmë nga një copëz letre dhe si të tilla, fjalët na dalin nga gjuhët, por jo edhe nga zemrat.

Zoti i Plotfuqishëm na ka prezantuar me një dhuratë të jashtëzakonshme, një projekt të madh investimi të shërbyer në një pjatë ari, por e hedhim poshtë atë, në përbuzje. Si rezultat, përfundojmë me asgjë, përveç asaj që mund të presim në mënyrë të arsyeshme, domethënë, refuzimit dhe mbase edhe penalizimit për përgjigje ndaj dhuratës së Allahut me një mosmirënjohje të tillë.

Duhet ta kuptojmë nga brenda vlerën e kësaj dhurate dhe t'ua përcjellim atë edhe fëmijëve tanë. Domethënë, nëse duam që fëmijët tanë të shkojnë përtej memorizimit dhe imitimit, dhe të bashkohen me mendimtarët dhe novatorët e vërtetë, duhet ta rizbulojmë, si veten tonë ashtu edhe format tona të adhurimit. Pastaj, duhet t'ua mësojmë atyre një mënyrë të menduarit që do t'i ndihmonte të rizbulonin gjithçka rreth tyre, duke përfshirë grupin e shpikjeve të frikshme që kanë në dispozicion.

Mbaj mend një herë në fund të viteve 1940, si një kalama shtatë ose tetë vjeçar, ime më që sapo ishte kthyer nga një vizitë e një familje të krishtere në Lattakia, më tregoi për një "radio" mahnitëse që biri i tyre e kishte sjellë nga Franca pas përfundimit të studimeve. Kjo "radio" për të cilën ajo më njoftoi, kishte një dritare në pjesën e përparme, përmes së cilës mund të shihej personi që fliste! Të them të drejtën, atë natë nuk munda të fle gjumë nga emocionet, imagjinata ime e një kalamaji duke menduar për folësin e gjorë të radios - që unë e paramendoja - të ngujuar në kutinë e vogël. Vrisja mendjen si kishin arritur ta fusnin brenda kutisë? Me siguri, duhet ta kenë gjetur dikë me një trup të vogël të përshtatshëm për aty. Por pastaj, mendja ime kalamanjoze hamendësonte, si vallë do të dilte ai që aty për të shkuar në tualet? Pikëpyetjet e këtij lloji më ndoqën gjithë natën. Vite më vonë, kuptova natyrisht se pajisja për të cilën ime ëmë më kishte folur ishte vetë televizori!

Fëmijët tanë sot, vijnë në këtë jetë në një botë të mbushur me televizorë, radio, telefona të zgjuar, kompjuterë, iPads (tableta), CD, satelitë, aeroplanë, makina dhe pajisje të tjera mahnitëse. Si

rrjedhojë, rrallëherë mendojnë për rëndësinë e këtyre shpikjeve. As nuk mendojnë për madhësinë e individëve që i kanë shpikur dhe zhvilluar ato ose emocionin që duhet t'i ketë shoqëruar ata paraqitja e tyre e parë në jetën e njerëzve. Duhet t'i stërvitim të vegjlit të jenë të vetëdijshëm për madhësinë e të tillave gjëra, pasi kjo do t'i ndihmojë ata të rizbulojnë madhësinë e krijimit, si brenda vetes dhe rreth tyre, ashtu edhe madhësinë e Allahut në veprën e krijimit. Kjo nga ana tjetër, do t'i shpie ata drejt rizbulimit të fesë së tyre dhe formave të adhurimit. Në vend që t'i lënë ato të varrosura nën një shtresë të zhurmshe të familjaritetit, zakonisht dhe përsëritjes, do të mësojnë t'i çmojnë ato përsëri sikur t'i njihnin për herë të parë. Shumë ajete kur'anore na e mësojnë artin e rizbulimit:

Ai është që krijoi shtatë qiej palë mbi palë. Në krijimin e Mëshiruesit nuk mund të shohësh ndonjë kontrast, andaj drejto shikimin se a sheh ndonjë çarje? Mandej, herë pas here drejto shikimin, e shikimi do të kthehet te ti i përulur dhe i molisur. (El-Mulk: 3-4)

A nuk i shikuan ata shpezët përmbi ta krahëhapur dhe kur krahët i palojnë, ato nuk i mban kush në ajër pos Fuqplotit. Ai është që çdo send e sheh dhe e di. (El-Mulk: 19)

Thuaj: "Më tregoni, nëse uji juaj humbet në thellësi, kush do t'ju sjell ujë mbitokësor (burimor)?" (El-Mulk: 30)

Njerëzit e edukuar me një qëndrim frikë-nderimi dhe habie, të frymëzuar nga qasja kur'anore në botë, do ta gjejnë veten në një gjendje të pafundme të "rizbulimit", si për veten ashtu edhe për mjedisin. Si pasojë, ata dhe shoqëria do të gëzojnë një gjendje të vazhdueshme ngritjeje dhe zhvillimi kulturor e shpirtëror. Çdo mëngjes jemi të inkurajuar ta vështrojmë veten dhe botën rreth nesh përmes syve të rinj, sikur ta shohim atë për herë të parë. Pasi ta bëjmë këtë, do ta kuptojmë sa më pranë Allahut jemi.

Shkollat, institutet dhe departamentet tona universitare janë dëshmitarë të përhapjes së shpejtë të disiplinave dhe kurrikulave që merren me studimin e mjeteve më të mira të menaxhimit të

projekteve industriale, komerciale, bujqësore, ndërtimore dhe investimit të gjithçkaje që ka potencialin e arritjes së përfitimit në jetën tonë, si publike ashtu edhe private. Por kujt i ka shkuar ndërmend ndonjëherë të futë një disiplinë ose kurs studimi që merret me menaxhimin dhe investimin e diçkaje më të vlefshme, më të dobishme, më të qëndrueshme dhe më të garantuar për të dhënë rezultate si në këtë botë ashtu edhe në tjetrën; për të dhënë rezultate më të frytshme sesa japin të gjitha ndërmarrjet e lartpërmendura të kombinuara, domethënë, format tona të ndryshme të adhurimit, dhe para së gjithash, namazin, që në thelb është një takim me Allahun? Në fakt, një fushë e tillë e studimit do të kontribuonte në suksesin e ndërmarrjeve tona të përkohshme tokësore.

Namazi është një takim që zë vendin e parë në mesin e formave të ndryshme të adhurimit islamik, të cilat mund të mendohen si investime të kësaj bote dhe asaj bote. Për këtë arsye, nuk duhet të na vijë befasi aspak që të mësojmë se namazi (falja e namazeve gjatë periudhave të tyre të caktuara) merr vendin e parë, përpara urdhrit për t'i nderuar madje edhe prindërit:

Abdullah Ibn Mes'udi transmeton: "E pyeta një herë të Dërguarin e Zotit [sal-lallahu alejhi ve sel-lem]: "Cila, nga të gjitha vepërimet, është më e dashur për Zotin?" E bukura krijesë [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] tha: "*Falja e namazeve në kohën e tyre të caktuar.*" "Pastaj çfarë?" - pyeta. "*Respektimi (nderimi) i prindërve.*" "Pastaj çfarë?" - pyeta përsëri. "*Angazhimi në luftë (xhihad) për hir të Zotit.*"¹

Ç'hadith i mrekullueshëm, edhe pse shumica prej nesh kalojnë përmes tij pa soditur fare. Gjykuar nga afër, klasifikimi i namazit para nderimit të prindërve dhe xhihadit jo vetëm që e ilustron vlerën e madhe të namazit, por gjithashtu e shpërfaqë rëndësinë e besnikërisë sonë dhe marrëdhënieve me prindërit, shoqëritë dhe në fakt gjithë botën. Duhet ta nderojmë botën dhe

1 Transmeton Muslimi.

ta bëjmë një vend më të mirë përmes luftës (xhihadit) për drejtësinë dhe të drejtat e njeriut. Megjithatë, termi “ethos” etikë dhe fisnikëri, tragjikisht në bashkëkohoren është përdhosur dhe keqpërdorur, rrëmbyer dhe falsifikuar nga grupe të caktuara politike dhe fetare për t’i justifikuar veprimet e tyre të egra të terrorizmit dhe vrasjes, në një kohë kur Profeti i Islamit [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] u dërgua si mëshirë për të gjithë botën. Që namazi ta tejkalojë edhe xhihadin në rëndësi, virtyt dhe shpërblim është diçka që vërtet kërkon reflektim. Është përshkruar edhe nga Zoti i Plotfuqishëm si “diçka e vështirë” (*kebira*) për të gjithë, përveç atyre që janë “të përulur shpirtërisht” (*el-hashi’un*). Për individë të tillë, namazi nuk paraqet ndonjë barrë ose vështirësi, sepse ata, për shkak të respektit të përulur e gjejnë namazin një burim kënaqësie, qetësie dhe paqeje të mendjes, si dhe një dallgëpritëse dhe ledh-mbrojtëse në jetën e tyre. Në fakt, duke pasur një zotim për respekt të përulur dhe për vetëdije dhe durim në këndimet, lëvizjet, reflektimet dhe imagjinatën e tij, namazi shërben si një shkollë shpirtërore që e trajnon besimtarin drejt durimit këmbëngulës, përqendrimit mendor, vëmendjes, modestisë, pranimit të të tjerëve dhe aftësisë për t’i dëgjuar ata, nerva-qetësisë, kujdesit, marrjes së qëllimshme të vendimeve, moderimit në qëndrime, shmangies së paragjykimeve të nxituara, të pamatura ose ekstreme dhe urtësisë në ndërveprim me njerëzit e tjerë dhe situatat e jetës. Prandaj, nuk duhet befasuar që në më shumë se një pasazh të Kur’anit, Allahu i Plotfuqishëm lidh namazin me durimin dhe qëndrueshmërinë:

Kërkoni ndihmë (në të gjitha çështjet) me durim dhe me namaz, vërtet, ajo është e madhe (vështirë), por jo edhe për ata që kanë frikë (Zotin). (El-Bekare: 45)

Urdhëro familjen tënde të falë namaz, e edhe ti vetë zbatoje atë. (Ta Ha: 132)

KAPITULLI 2

“Dhe ky, në të vërtetë, është një akt i vështirë...”: Por Pse?

PËRSE NAMAZI?

Pse duhet t'i anulojmë takimet e planet tona, ta lëmë mënjanë punën në proces, ta ndërpresim biznesin dhe ta lëmë çdo gjë tjetër në jetën tonë të përditshme në modalitetin e pritjes, sado e rëndësishme, ashtu që t'i kthehemi namazit? Pse i Dërguari i Allahut [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] e identifikoi namazin si faktor determinues e dallues mes besimtarit dhe jobesimtarit? Pse ishte namazi një veçori për të cilën Profeti Muhamed [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] e përkujtoi komunitetin e tij madje edhe në shtratin e vdekjes, duke thënë: *“Për Zotin, mos e braktisni namazin!”*

Vallë, qe detyruar namazi në jetën e muslimanëve si dënim apo si shpërblim? Cilat aspekte të tij janë të vështira dhe cilat janë të këndshme, nëse ne, në fakt, gjejmë kënaqësi në të? Pse

urdhërohem të falim namaz në kohë të veçanta, me lëvizje të veçanta dhe me numër të veçantë rekatesh e përluljesh? Pse duhet të shprehim fjalë të veçanta dhe të bëjmë këndime të veçanta? Pse namazi gjendet në të gjitha fetë? Pse Zoti dhe i Dërguari i Tij [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] i kushtojnë namazit rëndësi më të madhe sesa xhihadit?

Më duhet të rrëfej se jam falur për pesëdhjetë vjet të plota para se ta kuptoja se me namaz, Allahu i Plotfuqishëm, ma kishte dhuruar ndërmarrjen më të madhe tregtare që dikush mund të shpresonte e posedonte. Po zgjedha mençurisht si ta menaxhoj dhe drejtoj këtë ndërmarrje, do ta gëzoj korrijen më të pasur dhe do ta përjetoj kënaqësinë më të plotë ëndërrimtare.

Supozoni se jeni dëshmitarë të një beteje mes dy grupeve të milingonave mbi një kokrrë sheqeri: Një milingonë hidhet mbi shpinën e kundërshtarit, një tjetër gërmon me kthetrat e saj të vogla nën këmbët e armikut për ta penguar atë të ngjitet në kokërr, derisa një tjetër akuzon këtë ose atë anëtar të kampit armiqësor. Mbase jeni duke u nënqeshur nga kjo betejë e veçantë mes dy ushtrive minore. Dhe për çfarë? Për një kokërr sheqeri që, në terma njerëzorë, nuk do të konsiderohej aspak e vlefshme.

Tani supozoni se e keni falur një namaz të caktuar, vërtet përsosmërisht; një që ju la të ndjeheni sikur të ishit ngritur nga sfera tokësore drejt Fronit të Allahut. Nëse nga lart do vështronit poshtë botën, do të shihnit gjithçka në të, pavarësisht madhësisë e vëllimit, madje edhe ato që vështirë se shihen me sy të lirë. Do të shihni se kokrra e sheqerit të mjerë për të cilën milingonat luftonin nuk është asgjë tjetër përveçse jeta jonë e vockël boshe në Tokë dhe se milingonat e vockla të pamend në luftimin e vdekshëm mbi një kokrrë sheqeri, ju përfaqësojnë ju dhe çfarëdo grupi njerëzish që janë në mosmarrëveshje me pjesën tjetër të sheqerit.

KAPITULLI 3

Nga detyra në privilegj

Në të vërtetë, namazi në traditën islamike mund të fillojë si detyrë. Siç Profeti Muhamed [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] transmetohet të ketë thënë, se fëmijët duhet inkurajuar pozitivisht për namaz-falje kur t'i kenë mbushur të dhjetat.² Po ashtu, Mustafaja [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] thoshte: *“Asgjë nuk qëndron ndërmjet njeriut dhe mosbesimit, përveç neglizhimit të namazit.”*³ Idealisht, megjithatë, kur fëmijët ta kenë arritur moshën e dallimit (të gjërave) dhe ta kenë kuptuar natyrën dhe dinamikën e namazit, atëherë do ta zbulojnë rëndësinë e kësaj linje direkte me Zotin, dhe koncepti i “detyrës” gradualisht do të zëvendësohet me atë të “privilegjit” ose “të drejtës”.

Në vegjëli, fëmijët i detyrojmë t'i marrin medikamentet mjekësore. E derisa ata maturohen, i perceptojnë medikamentet si bezdisje që duhet duruar vetëm sa për t'i akceptuar më vonë si një e drejtë për t'u shijuar ose vlerësuar, pasi tashmë janë të vetëdijshëm se medikamentet kontribuojnë në zhvillim shëndetësor dhe madje edhe shpëtojnë jetë.

2 Transmeton Ahmedin nën autoritetin e Amr Ibn Shu'ajbit, e ky nën autoritetin e babait të tij, të cilit i ishte transmetuar nga babai i tij.

3 Transmeton Muslimi nën autoritetin Xhabir ibn Abdullahut.

Imagjinoni sikur jeni gati ta nënshkruani qira-marrjen e një shtëpie madhështore. Magjepсени nga bukuria, hapësira, lokacioni dhe orenditë e saj elegante. Por, derisa e negocioni qiranë me pronarin, befasoheni kur nga buzët e tij dëgjoni fjalët: “Në vend të qirasë, kërkoj t’i shijosh pesë ushqime të këndshme ditore, të gjitha në llogari të shpenzimeve të mia. Kjo është ajo që kërkoj - as më shumë e as më pak.”

Ç’ofertë se! Dhe në të vërtetë, kjo është oferta që e kemi pranuar nga Allahu i Plotfuqishëm në këmbim të të jetuarit në Tokën e Tij, duke i shijuar begatitë e Tij të pafundme dhe duke u ndihmuar për ta populluar dhe ndërtuar jetën tokësore. Duke qenë kështu, vallë a nuk i bëjmë padrejtësi veteve tona duke mos ia kushtuar kohën dhe vëmendjen “ushqimeve” namazore të përditshme, ashtu siç ia kushtojmë ushqimeve trupore? Pse e privojmë në kohë ushqimin shpirtëror derisa ushqimit fizik ia ofrojmë gjithë kohën e botës? Cila mendoni se është më e denjë?

Keni dëgjuar ndonjëherë për një çmim të madh, dhuruesi i të cilit përcakton se para dorëzimit të çmimit, fituesi fillimisht duhet ta pranojë një çmim tjetër më madhor? Ç’lloj shpërblimi mund të jetë ky? Ky çmim ka një referencë, është vetë namazi. Nuk kemi për ta pranuar shpërblimin e madh nga Allahu, nëse fillimisht nuk e pranojmë shpërblimin e mrekullueshëm shpirtëror, dhuratën e Allahut (namazin), duke e shijuar praktikimin e tij si një e drejtë dhe privilegj para durimit të tij si një detyrë ose barrë.

“Në qoftë se një rob i Allahut ngrihet për të falë namaz, të gjitha mëkatet i vendosen mbi supe dhe, ndërsa ai përkulet në ruku dhe përulet në sexhde, i bien mëkatet.”⁴ Po kështu: “Çdo musliman që merr abdes përsosmërisht, pastaj vendos të falet, duke qenë i vetëdijshëm për atë që thotë, do të kthehet në qenien e tij po aq i pastër sa ishte në ditën e ardhjes së tij në këtë botë.”⁵ Pra, kur

4 Transmetuar nën autoritetin e Ibn Omerit. E saktësoi Muhamed Nasir el-Din el-Albani në librin e tij *Silsilat el-Hadith el-Sahihah*.

5 Transmetuar nën autoritetin e Ukbe Ibn Amirit. E saktësoi Albani në *Sahih el-Tarhib el-Tarhib*.

e filloni namazin me fjalët: “Allahu është më i madh! (*Allahu Ekber*)” përfytyroni Engjëjt duke ua sjellë të gjitha mëkatet e akumuluar, për të cilat vetë ju jeni përgjegjës, dhe duke i vendosur ato mbi supet tuaja në mënyrë që, kur të përuleni ose përuleni, t’u bien prej supeve; të liroheni nga ligësitë njëherë e mirë.

Eh sa lehtësisht një e drejtë mund të ndjehet si detyrë, mbase edhe barrë nga e cila duam të lirohemi sa më parë! Kjo është përvoja e atyre që ndihen sikur “humbin” ose “harxhojnë” kohën e çmuar të kaluar në faljen e ca rekateve namaz. Detyra është ajo që e shoqërojmë me barrën pafundësisht në mendjet tona, diçka që peshon mbi ne. Si të tillë, atë e shohim si diçka që na varfëron dhe jo që na pasuron, pasi na privon nga koha ose nga pushimi të cilën e konsiderojmë të drejtë për vetet tona. Me këtë perceptim fillon shtrembërimi dhe për shumë njerëz, namazi fillon të transformohet në një barrë nga e cila ata, brengë kanë çlirimin. Përkundrazi, i Dërguari i Allahut [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] e portretizoi namazin si pushim-sjellës dhe qetësues zemrash. A nuk thoshte ai [sal-lallahu alejhi ve sel-lem]: “*Na qetëso me namaz, o Bilal!*”⁶

Pra, në vend se të hamendësojmë: “Jam falur apo jo?” - sado kritike kjo pyetje mund të jetë, le ta pyesim veten: “Kur e fala namazin, e mora dot çmimin që ishte menduar për mua? E shijova vërtet atë, ndërsa po meditoja për bekimet tokësore që m’i sjell ai? Po mendimin për pasurinë akumuluese për jetën e Përtëjme, e shijova dot?”

Le të jetë namazi, një biletë falas për një udhëtim të këndshëm, jo thjesht në botën tokësore, por gjithandej universit, mado edhe atje ku mund të fitoni qasje te Mbreti dhe Sundimtari Absolut i kozmosit.

6 Transmeton Iraku nën autoritetin e Bilal Ibn Rebias.

DETYRAT PËRBALLË TË DREJTAVE

Detyrat në jetën tonë shpesh përzihen me të drejtat, deri në atë masë ku nuk dimë se ku përfundon njëra dhe ku fillon tjetra. Për shembull, haxhi ose pelegrinazhi në Mekë, është detyrë që kërkon vendosmëri, udhëtim, shpenzim të energjisë dhe shpenzim monetar. Madje mund të përfshijë edhe rreziqe. Por, kur mendojmë për shpërblimin që na pret për çdo hap që hapërojmë, ndjenja e detyrës do të nisë të avullohet dhe do të zëvendësohet me një vetëdije për pelegrinazhin si një e drejtë dhe privilegj.

Po ashtu, lëmosha është një detyrë që përfshin përpjekje dhe shpenzime. Por, kur e perceptojmë atë me zemër të gatshme dhe ndërgjegjësimit për shpërblimin që mund ta parashohim së bashku me lumturinë që ua kemi dhuruar të ndihmuarve, do të përshkohemi nga paqja dhe qetësia. Kjo pasi e kemi kënaqur Zotin dhe u kemi ofruar mbrojtje, ngrohtësi dhe siguri nevojtarëve.

Edhe agjërimi është detyrë, obligim që kërkon durim karshi urisë dhe etjes, këmbëngulje e vetëkontroll. Por, pas çdo çasti kalues, parashohim gëzimin e shpërblimit të premtuar nga Allahu dhe kënaqësinë e t'i afruarit Atij, derisa u bindemi urdhrave të Tij dhe i kushtojmë vëmendje ndalesave të Tij. Shpërblimi nuk është i kufizuar thjesht në çastin e çeljes së iftarit që pason pas një dite të gjatë urie dhe etje. Përkundrazi, ajo përfshin kënaqësinë e triumfit në një betejë me dëshirat e egos dhe shtimin e shpërblimit hyjnor në magazinimin tonë të përhershëm.

I njëjti p a rim zbatohet për kategoritë islame të lejuara (*hallall*) dhe të ndaluara (*haram*). Zoti i Plotfuqishëm ndalon gjëra vetëm për ta mbrojtur robin nga ndonjë dëm, pavarësisht nëse e ai e kupton natyrën e dëmit të involvuar. Njëjtë, kur Allahu shpall diçka të lejueshme për ne ose na urdhëron të kryejmë një veprim të caktuar, kjo është për hir të disa dobive. Prandaj, mund të flasim për *hallallin* dhe *haramin* si “të dobishëm” dhe “të dëmshëm” respektivisht, qoftë në sferën e ekonomisë, psikologjisë, mjekësisë ose çfarëdo sferë tjetër.

Eh sa e lehtë është që të drejtat që i gëzojmë të kthehen në detyra! Megjithatë, po aq e lehtë është që edhe detyrat të kthehen në të drejta. Po ta fitonim një çmim të madh monetar nga një institucion dhe të na kërkohej të udhëtonim diku larg për ta pranuar shpërblimin, a nuk do të nxitonim lumturisht, duke sakrifikuar kohën dhe përpjekjet, dhe duke e përkthyer në lehtësi çfarëdo vështirësie në rrugë e sipër? Nëse po, atëherë a nuk është çmimi i namazit më me vlerë se kjo? Përfundimisht, si mund të krahasohet vlera e namazit me një shpërblim që buron në këtë fushë tokësore kalimtare, sado peshërëndë qoftë ai?

Allahu është Ai që i furnizon zogjtë. Por, prapëseprapë zogjtë duhet t'i shtrijnë krahët dhe të fluturojnë drejt furnizimit. Si mund ta njohim shijen e një fruti nëse nuk arrijmë ta këpusim atë nga pema? Si mund të gjejmë gjumë të rehatshëm, nëse nuk e sigurojmë një dyshek të përshtatshëm, një batanije të mjaftueshme dhe një atmosferë të qetë në një dhomë të pazhurmshme dhe me ndriçim?

KAPITULLI 4

Kënaqësia e të zgjuarit herët për namaz

Si një kalama, më duhej të ngrihesha për namazin e sabahut “në mes të natës” - ose kështu më dukej mua – vrisja mendjen pse duhej të ngriheshim në atë kohë të caktuar. Para së gjithash, mendoja, nëse Allahu kërkon që t’i falim pesë namaze gjatë ditës, atëherë pse e caktoi njërin prej tyre në një kohë kaq të vështirë dhe pastaj kërkon që të zgjohemi sapo të jemi duke i shijuar ëndrrat e ëmbla? Ç’të keqe do të kishte sikur ta falnim namazin e sabahut në ora shtatë ose tetë të mëngjesit apo edhe në dhjetë? Fundja, a nuk është namazi namaz pavarësisht se në ç’kohë falet? A nuk është këndimi që bëjmë gjatë një namazi të vonshëm kohor i njëjtë si ai i kënduar në një namaz më të hershëm kohor? Dhe nëse qëllimi i namazit është ruajtja e komunikimit tonë me Zotin dhe zbrapsja e Shejtanit, atëherë ç’dëm mund të na bëjë Shejtani kur bëjmë gjumë? Pse duhet të shqetësohemi për humbjen e kontaktit me Zotin dhe të ngjuarit në kurthin e Shejtanit, në një kohë kur nuk mund të mendojmë për asnjë lloj kontakti ose mungese të tij me Allahun ose këdo tjetër, apo të planifikojmë veprime, qoftë për të mirë apo për të keq?

Pyetjet si këto mund të sorollaten jo vetëm në mendjen e një fëmije, por edhe në mendjen e një të rrituri. Megjithatë, të rriturit do ta kuptojnë se namazi nuk është thjesht një çështje e komunikimit periodik me Zotin e Plotfuqishëm, por një mënyrë jetese. Kushdo që e ka përjetuar ëmbëlsinë e zgjimit para agimit dhe shkuarjen në xhami, pastaj të larguarit nga xhamia para lindjes së diellit për të rinisur jetën e tij të përditshme, do ta njohë vlerën e të qenit një zog i hershëm; do ta përjetojë velën e frymëmarrjes në puhinë e paprishur, të pacenuar dhe origjinale të agimit; do ta njohë shijen qetësisë së orëve të hershme të mëngjesit dhe afërsinë që njeriu ndjen me Zotin në atë kohë.

Kush pra e bën këtë, dëshmon për rizgjimin e jetës pas dremitjes. Ndërsa nata i jep rrugë ditës, fillimet e para të agimit përvidhen, to ka dhe qielli lëshojnë një shkëlqim të veçantë dhe pemët e lulet shpërfaqen nën dritën e hershme të agimit. Një skenë si kjo është një rikthim në miniaturën e ditës së parë të krijimit, pasi shenjat e jetës bëhen të dukshme gjithandej. Ata që e gëzojnë privilegjin e të përjetuarit këtë orë unike të ditës, do t'i ndjejnë të gjitha aftësitë e tyre hapëse e lulëzuese, të cilat ngjallin dëshirën për të prodhuar e dhënë. Të zgjuarit e këtyre çasteve, do ta akumulojnë një fluks të fuqisë, pasurisë dhe kreativitetit sikur të ishin rijetësuar, rinuar.

Agimi e gëzon njeriun me një sy të ri, përmes të cilit ai mund t'i shohim misteret e universit dhe t'i rizbulojë mrekullitë e krijimit në një formë që është e mbyllur për ne në kohë të tjera të ditës. Kushdo që është përpjekur të zgjohet dhe të punojë gjatë orëve të hershme të ditës, do të gjejë se dy ose tre orë punë në këtë kohë janë më produktive sesa orët e gjata të mundimeve në të gjitha orët tjera të ditës ose të natës. Dhe gjithçka që na pengon të përfitojmë nga kjo kohë e veçantë është djalli i përtacisë sonë. Nëse ia dalim mbanë të rezistojmë dhe ta kapërcejmë atë për një ditë, pasuar nga një ditë e dytë, pasuar nga një periudhë disa-ditore gjatë së cilës angazhohemi në këtë model të ri ashtu

siç angazhohet njeriu të agjërojë gjatë ditëve të para të vështira të Ramazanit, do të na bëhet zakon i ngulitur në trup dhe mendje, dhe një pjesë e tillë e këndshme e programit tonë të përditshëm pa të cilën nuk duam të mbesim asnjëherë.

Ndërsa i hapim sytë derisa akoma jemi në shtrat, Shejtani tërheq kokën drejt jastëkut duke thënë: “Mbylli sytë dhe kthehu në gjumë. Këto orë të hershme të mëngjesit janë koha më e mirë për t’u çlodhur e qetësuar. Pra, pse të nguteni?” Si mund t’i rezistojmë argu menteve të përsëritura e ngulmuese të Shejtanit, pëshpëritjeve të tij joshëse? Kjo është ajo për të cilën na mësoi i Dërguari i Allahut [sal-lallahu alejhi ve sel-lem]:

Kur ndonjëri prej jush shkon për të fjetur gjumë, Shejtani lidh tre nyje rreth qafës së tij. Pastaj e shtrëngon secilën nga nyjat, duke pëshpëritur: “Ke një natë të gjatë para, ndaj pusho!” Nëse robi zgjohet dhe e kujton Zotin, njëra prej nyjave i zgjidhet. E nëse merr abdes, i zgjidhet edhe nyja e dytë. E nëse fal namaz, të gjitha nyjat do t’i zgjidhen dhe do ta rinisë ditën energjikisht dhe me një frymë të mirë. Përndryshe - domethënë, nëse nuk ngrihet për t’u falur - do ta rinisë ditën i amullt dhe në një gjendje të keqe.⁷

I keni vështruar ndonjëherë për së afërmi fytyrat e atyre që shkojnë herët në shtrat dhe ngrihen në agim për t’u falur? I keni krahasuar ato me fytyrat e atyre që qëndrojnë deri vonë dhe pastaj flenë gjumë në kohën e namazit të sabahut? Po t’i vështrojnë, do t’i zbulonit disa nga sekretet e kësaj makine të shquar të njohur si “qenia njeri”, e cila është programuar në mënyrë të atillë që koha më e mirë për të rifilluar është para dhe jo pas lindjes së diellit. Kështu, Formësuesi ynë na krijoi për një qëllim të urtë – një qëllim të cilin mund ose nuk mund të ta kuptojmë. Sidoqoftë, kush do t’i njihnte sekretet e kësaj makine njerëzore më mirë se Ai që e krijoi?

7 Transmeton Buhariu nën autoritetin e Ebu Hurejres.

A nuk e di Ai që ka krijuar, kur dihet se Ai depërton në thellësi të sekreteve, i njeh hollësitë. (El-Mulk: 14)

Natyrë buron nga shtrati në dritën e parë të agimit, ashtu siç Krijuesi i saj e ka programuar, ashtu që t'i iluminojë për ne të gjitha mrekullitë e jetës. Prandaj, agimi nuk është kohë për të fjetur, por për ngritje, punë, prodhim dhe përparim. Kini kujdes nga nënvle rësimi i kësaj dhurate hyjnore e mos ta humbisni energjinë që Allahu ua ka dhënë juve dhe krijesave të tjera rreth e rrotull për t'ua mundësuar ta rinisni ditën e re. Lulet që i mbyllin qepallat me perëndim të diellit, i hapin ato me dritën e parë të agimit, ndërsa zogjtë zgjohen herët, duke cicëruar dhe fluturuar në qiell në ndjekje të furnizimit të tyre të përditshëm. Lopët, delet, dhitë, pulat dhe të gjitha gjërat e gjalla që Allahu i ka vendosur në Tokë, takojnë ditën e re në orët më të hershme për të filluar ciklin e jetës përsëri.

Pra, mbani ritmin me jetën dhe korrni frytet e saj para se të jetë tepër vonë.

Pse i Dërguari i Allahut [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] e identifikoi namazin si faktor determinues e dallues mes besimtarit dhe jobesimtarit? Pse ishte namazi një veçori për të cilën Profeti Muhamed [sal-lallahu alejhi ve sel-lem] e përkujtoi komunitetin e tij madje edhe në shtratin e vdekjes, duke thënë: “Për Zotin, mos e braktisni namazin!”?

Vallë, qe detyruar namazi në jetën e muslimanëve si dënim apo si shpërblim? Cilat aspekte të tij janë të vështira dhe cilat janë të këndshme, nëse ne, në fakt, gjejmë kënaqësi në të? Pse urdhërohe mi të falim namaz në kohë të veçanta, me lëvizje të veçanta dhe me numër të veçantë rekatesh e përlujesh? Pse duhet të shprehim fjalë të veçanta dhe të bëjmë këndime të veçanta? Pse namazi gjendet në të gjitha fetë?

Me çdo frymëmarrje, mbani mend se e tërë jeta është një namaz. Në të gjitha rrethanat dhe kudo që shkoni, jini të pastër në shpirt ashtu siç jeni në trup pas përgatitjes për namaz. Jini sa më mirënjohës ndaj Zotit, ashtu siç është çdo qelizë në trupin tuaj, çdo muskul i përbashkët dhe çdo pore, ndonëse pa vetëdijen tuaj.

Ky libër ka për qëllim t’ju ofrojë një sërë çelësash me të cilët mund t’i hapni magazinat e mendjes dhe zemrës, të fluturoni nëpër botën e imagjinatës tuaj me Perëndinë dhe të lundroni në detet e zbulimit.

ISBN 978-608-216-179-2

9 786082 161792